

Město básníků a spisovatelů

Světové lázně Karlovy Vary inspirovaly tvorbu četných básníků a spisovatelů. Mnozí přijeli k Vřídlu jako lázeňští hosté.

Nejstarší básnickou reflexí Karlových Varů je oslavná latinská óda *In Thermas Caroli Quarti* evropského humanisty Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (1461 - 1510?), pána na hradě Hasištejně u Kadaně. Osmnáctiveršová óda, napsaná kolem roku 1500, je patetickou chválou Vřídla, nejslavnějšího karlovarského pramene. Kultovní osobností karlovarské literární tradice je německý básník Johann Wolfgang von Goethe (1749 - 1832). Goethe navštívil vřídelní město celkem 13x v časovém rozmezí let 1785 - 1823. Celkem strávil v Karlových Varech více než dva roky svého života. Mnohá Goethova literární díla vznikla v Karlových Varech. V Karlových Varech pobýval také německý básník a dramatik Theodor Körner (1791 - 1813). Při svých lázeňských pobytech napsal o Karlových Varech 23 básní, jež zařadil do cyklu *Vzpomínky na Karlovy Vary*. Kromě toho složil obdivnou báseň na staré duby v zámeckém parku v Dalovicích. Největší dub dodnes nese básníkovo jméno. O Karlových Varech psal v 19. století i významný francouzský politik, spisovatel a historik René Chateaubriand (1768 - 1848), jenž významně ovlivnil evropskou romantickou literaturu. Karlovy Vary a Čechy navštívil roku 1833. Lázeňskému městu věnoval esej ve svých *Posmrtných pamětech*. Ruský spisovatel a dramatik Nikolaj Vasiljevič Gogol (1809 - 1852), tvůrce komedie *Revizor* a románu *Mrtvé duše*, se v Karlových Varech léčil

v letech 1845 a 1846. Během léčby napsal Gogol 6 obširných dopisů, z nichž se dozvídáme o jeho zdravotních potížích a literární tvorbě. Ruský spisovatel Ivan Sergejevič Turgeněv (1818 - 1883) se v Karlových Varech léčil dvakrát v letech 1874 a 1875. Bydlel v domě Anglický král, kde se věnoval psaní povídek. Adalbert Stifter (1805 - 1868) patří k nejvýznamnějším představitelům německé literatury inspirované Čechami. Karlovy Vary navštívil spisovatel třikrát v letech 1865, 1866 a 1867. Během lázeňských pobytů pracoval mj. na svém románu *Vítek*. Do Karlových Varů jezdil na léčení také německý spisovatel a novinář Theodor Fontane (1819 - 1898). V roce 1893 napsal o Karlových Varech řadu brilantních fejetonů. Karel Čapek (1890 - 1938), jeden z nejvýznamnějších českých spisovatelů a novinářů 20. století, navštívil Karlovy Vary v letech 1932 - 1935 celkem čtyřikrát. V lázních pracoval na svých románech *Povětroň* a *Válka s mlouky*. Krajina kolem Karlových Varů inspirovala Čapka k několika fejetonům. Z nich je nejznámější fejeton *Krušné hory*.

Karlovarským rodákem byl Walter Serner (1889 - 1942), vlastním jménem Walter Seligmann. Proslul jako dadaista, světák a spisovatel románů z prostředí evropského podsvětí (např. román *Tygrice*). V roce 1942 byl internován v Terezíně a zahynul v ghettu v Minsku. Od roku 1920 žil v Karlových Varech spisovatel Ernst Sommer (1888 - 1955), který napsal mj. úspěšný román *Templáři*. Zcela ojedinělým dílem novodobé karlovarské literatury po roce 1945 je kniha *Promenáda s jelenem* od českého spisovatele Adolfa Branalda (*1910). Formou reportáží, fejetonů a fiktivních rozhovorů představuje Karlovy Vary z nejrůznějších hledisek a časových rovin. Základním motivem originálního

díla je konfrontace města historického a současného. V 50. a 60. letech minulého století do Karlových Varů za zdravím a inspirací často zajížděli slavní čeští básníci Jaroslav Seifert (1901 - 1986) a Vítězslav Nezval (1900 - 1958). Ve druhé půli téhož století v Karlových Varech žil a tvořil básník Karel Fron (1921 - 2002). Jeho životní dílo bylo výrazně ovlivněno poetickou krásou vřidelního města. Rok 1999 přinesl karlovarské literatuře mimořádně hodnotný příspěvek z pera spisovatele Zdeňka Šmída (*1937). Zdeněk Šmíd dlouhá léta žil v Karlových Varech a citlivě vnímal jejich genia loci. vzdal jim poctu nevšední knihou, kterou nazval Staré dobré Vary aneb Váš průvodce žitím a pitím. Dílo vyznačuje Šmídův humorný nadhled kombinovaný s laskavou ironií. Ke Karlovarsku má vztah Šmídova románová saga Cejch. K velkým obdivovatelům vřidelního města patří slavný český spisovatel Vladimír Páral (*1932). Zvěčnil je ve svých knihách Muka obraznosti, Dekameron 2000, Playgirls a Kniha rozkoší a smíchu. Karlovým Varům věnoval tvůrčí pozornost i významný český literární historik Radko Pytlík (1928), autor dlouhé řady vědeckých a populárních publikací. Jeho kniha Karlovarské rapsodie, jež vyšla roku 2005, líčí karlovarské návštěvy slavných osobností od Goetha až po Masaryka. Dodejme, že v Karlových Varech prožil dětství a mládí vynikající český fejetonista Rudolf Křesťan (1943).

Kromě zmíněných autorů Karlovy Vary navštívili a svými díly oslavili mj. také Ch. F. Gellert, německý spisovatel (1763), G. Casanova, italský literát a světoběžník (1785), F. Schiller, německý básník (1791), A. V. Arnim, německý spisovatel (1817), J. Kollár, český básník (1819), K. N. Baťuškov, ruský básník (1821), A. Mickiewicz, polský básník

(1829), J. K. Tyl, český spisovatel (1836), K. H. Borovský, český novinář a spisovatel (1849), J. Arány, maďarský básník (1869), J. Neruda, český spisovatel (1872), F. Kafka, český spisovatel (1916), F. Móra, maďarský spisovatel (1930), A. Tolstoj, ruský spisovatel (1936), Egon Erwin Kisch, český novinář a spisovatel (1936, 1949), A. Zweig, německý spisovatel (1958), N. Hikmet, turecký básník (1958), B. Polevoj, ruský spisovatel (1969), a J. Aldridge, anglický spisovatel (1974).

Miroslav Tréglér

Návrh přírodního parku Tepelské vrchy – Úterský potok

Do geologicky a krajinářsky rozmanitého území Tepelské vrchoviny dnes částečně zasahují čtyři přírodní parky. Jsou to Hadovka, Kosí potok a Úterský potok – západ v kraji Plzeňském a Horní Střela (vlastně pouze vrchem Vladař) v kraji Karlovarském. Krajina západního výběžku Tepelské vrchoviny s nejvyšším vrcholem Podhorním vrchem (847 m) byla v roce 1974 zahrnuta do CHKO Slavkovský les. Otázkou vymezení nového přírodního parku v krajinářsky působivých partiích po obou stranách údolí Úterského potoka se zabýval odbor životního prostředí MěÚ v Mariánských Lázních. Výsledkem byl variantní návrh hranic Přírodního parku Tepelské vrchy - Úterský potok z února 2005.

Jelikož Tepelská vrchovina a sousední Plaská pahorkatina netvoří v oblasti Bezdrůžicka geomorfologicky ostrou